

TRAUMATISMUL RUTIER LA COPII ȘI TINERET ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Mihail PALANCIUC, Veaceslav CEMÎRTAN,
Oleg BORDIAN,
ISMP Spitalul Clinic Republican

Summary

Youth and child road trauma in Republic of Moldova

Injuries in road accidents are a worldwide public health problem for adults as well as for children. More than 95% of all trauma deaths among children worldwide occur in low and middle income countries.

Children's mortality and morbidity caused by road trauma was studied at the following levels: country, average per municipalities and average for Chisinau during 5 years. In Chisinau, children's road trauma constitutes 50% of cases, from the total of trauma's and poisoning. This quota is 2.5 times higher than the same indicator for the whole country, 1.4 times higher than the average municipality index and 1.3 higher as the index for Chisinau municipality as of 2009. Road trauma mortality rate in children of all injuries and poisonings, the same quota is 50% is 2.5 times higher than the same indicator as the whole country, 1.4 times higher as average municipalities in 2013 and 1.3 times higher as the indicator Chisinau municipality in 2009.

Keywords: mortality, morbidity, disability, road trauma

Резюме

Дорожно-транспортный травматизм у детей и молодежи в Республике Молдова

Дорожно-транспортный травматизм является проблемой общественного здоровья среди взрослого и детского населения. Более 95% всех случаев смерти от травмы среди детей во всем мире происходят в странах с низким или средним уровнем дохода.

Нами были изучены заболеваемость и смертность, вызванные дорожным травматизмом у детей в целом по стране, на муниципальном уровне и в среднем по муниципии Кишинэу в динамике на протяжении пяти лет. Удельный вес заболеваемости от дорожных травм у детей из общего числа травм и отравлений в муниципии Кишинэу составляет 50%, что в 2,5 раза больше чем тот же показатель в целом по стране, в 1,4 раза выше чем средний муниципальный показатель за 2013 год и 1,3 раза выше чем показатель по муниципии Кишинэу за 2009 год.

Ключевые слова: смертность, заболеваемость, инвалидность, дорожно-транспортная травма

Introducere

Conform raportului mondial privind profilaxia traumatismelor la copii, leziunile corporale și violența

sunt principalele cauze de deces al copiilor din întreaga lume. Anual din aceste cauze decedează circa 950.000 de copii și tineri sub 18 ani. Aceasta înseamnă că la fiecare oră din fiecare zi mor peste 100 de copii. Leziunile traumatice accidentale reprezintă aproape 90% din aceste cazuri. Lipsa siguranței la trafic este principala cauză de deces în rândul tinerilor de 15-19 ani și a doua cauză de deces la copiii de 5-14 ani [1].

Aceeași sursă relatează că, pe lângă decesele cauzate de leziunile traumatice accidentale, zeci de milioane de copii necesită îngrijiri medicale în rezultatul leziunilor nonfatale. Mulți dintre ei s-au ales cu o formă de handicap, de multe ori cu consecințe pentru toată viața. Categoria de accidente rutiere, precum și căderea de la înălțime se includ în cele 15 cauze principale ale maladiilor la nivel mondial în rândul copiilor sub vârsta de 14 ani.

Fenomenul traumatismelor la copii, în lume, se repartizează neuniform. Copiii din țările sărace și copiii săraci din țările bogate sunt cei mai predispuși la traumatism. Mai mult de 95% din totalul deceselor provocate de traume în rândul copiilor din întreaga lume au loc în țările cu venituri mici și mijlocii. Deși în țările dezvoltate indicii mortalității copiilor are o valoare cu mult mai scăzută, traumatismul și acolo este o cauză nu mai puțin frecventă a mortalității copiilor, reprezentând aproximativ 40% din totalul deceselor în rândul acestora [1, 2].

Asemenea tendințe se întâlnesc și în rândurile populației țării noastre, unde traumele și otrăvirile sunt pe locul patru conform principalelor cauze de deces, plasându-se după bolile aparatului circulator, tumori și maladiile aparatului digestiv.

Cele menționate ne-au motivat să conștientizăm necesitatea unui studiu ce ține de cercetarea mortalității și morbidității la copii, cauzate de traumatismul rutier.

Pentru realizarea studiului am stabilit următoarele obiective: evaluarea indicatorilor ce țin de mortalitatea și morbiditatea copiilor, cauzate de traumatismul rutier, și elaborarea unor măsuri pentru reducerea consecințelor acestora.

Material și metode

Drept materiale de studiu au servit documentele directive ale politicilor de sănătate publică la nivelele mondial, european și din Republica Moldova. De asemenea, au fost folosite bazele de date ale Biroului Național de Statistică, datele Centrului Național de Management în Sănătate, precum și Baza de date europeană *Sănătatea pentru toți*, versiunea anului 2013 – HFA-DB. HFA-DB oferă o colecție de date statistice privind sănătatea în 53 de țări din Regiunea Europeană a OMS și se referă la aspecte cum

ar fi: componentele demografice de bază, starea de sănătate, factorii determinanți ai sănătății și factorii de risc, resursele de sănătate, utilizarea serviciilor și costurile.

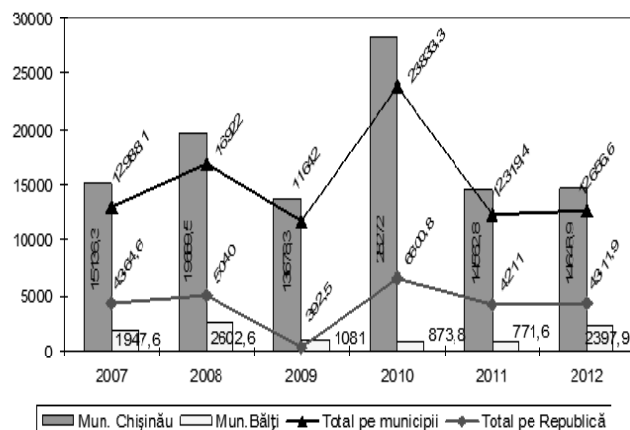
Metodele de cercetare aplicate au fost: statistica, economică, comparativă, istorică și altele.

Rezultate și discuții

Datele cu privire la starea de sănătate în Europa, care acoperă o perioadă de peste 30 de ani, scot în evidență traumatismul rutier ca o componentă majoră a mortalității cauzate de traumatismul rutier din totalul leziunilor externe. Nivelul mortalității provocate de traumatismul rutier oglindește siguranța rutieră (inclusiv starea infrastructurii rutiere), eficacitatea măsurilor de securitate și conformitatea cu cerințele normativ-juridice din fiecare țară în parte.

Dinamica incidenței prin traume, în general, în rândul copiilor are valori instabile pe întreaga perioadă analizată (2007-2013). Datele pe țară arată că cea mai mare rată a incidenței din această perioadă a fost înregistrată în anul 2010 (6600,5 la 100000 populație de vârstă respectivă), iar cea mai mică – în anul 2009 (392,5 la 100000 populație) și este în mare măsură influențată de indicii înregistrați în municipiile Chișinău și Bălți (vezi figura). La nivel de municipii, se evidențiază mun. Chișinău, unde valoarea maximă a fost înregistrată în 2010 – 26272 cazuri la 100000, iar valoarea minimă – în 2009, și anume 13678,3‰. Pentru municipiul Bălți este caracteristică aceeași oscilație a dinamicii indicatorului, doar că are o valoare cu mult mai scăzută decât în mun. Chișinău.

Dinamica morbidității prin traume la copii în mun. Chișinău, mun. Bălți și în total pe Republica Moldova în perioada 2007–2013



Analiza dinamicii mortalității populației în general, cauzate de traumatismul rutier, în țara noastră, pe parcursul a 30 de ani, demonstrează că, începând cu anul 1981, mortalitatea la trafic înregistra 25,28 la 100000 populație și s-a aflat în scădere până la

18,51 în 1987, urmată de o creștere bruscă până la 31,09 în anul 1989, după care scade atingând în 2010 cifra de 11,14 la 100000 populație. Chiar dacă există o scădere esențială în dinamică, nivelul mortalității este cu mult mai înalt decât media pe Regiunea Europeană (9,7) și decât nivelul indicatorului dat din Suedia – țara cu cea mai mică valoare din lista de țări din baza de date care a înregistrat în anul 2010 2,97 cazuri la 100000 populație [3].

Mortalitatea copiilor din cauza traumatismelor rutiere în Republica Moldova este la fel mai înaltă în comparație cu țările menționate mai sus. În aspect local, dinamica mortalității cauzate de traumatismul rutier demonstrează oscilații neînsemnate ale volumului indicatorului la nivel de țară, media pe municipii și mun. Chișinău. Totalul indicatorului pe țară pentru anul 2013 este de 0,3 la 10000 și este mai mic decât în 2009 (0,5 la 10000). Este mai alarmantă situația la acest capitol în mun. Chișinău, unde constatăm că rata mortalității cauzate de traumatismul rutier la copii, din totalul traumelor și otrăvirilor la același contingent, constituie 50%, fiind de 2,5 ori mai mare decât același indicator total pe țară, de 1,4 ori mai mare decât media pe municipii în anul 2013 și de 1,3 ori mai mare decât indicatorul pe municipiul Chișinău în anul 2009.

Mortalitatea copiilor în vârstă de 0–18 ani prin accidente rutiere

| | 2009 | | 2010 | | 2011 | | 2012 | | 2013 | |
|--------------------|------|---------------|------|---------------|------|---------------|------|---------------|------|---------------|
| | % | La 10000 loc. | % | La 10000 loc. | % | La 10000 loc. | % | La 10000 loc. | % | La 10000 loc. |
| Mun. Chișinău | 37,5 | 0,4 | 33,3 | 0,4 | 23,5 | 0,3 | 38,5 | 0,4 | 50,0 | 0,3 |
| Mun. Bălți | - | - | - | - | 33,3 | 0,8 | 20,0 | 0,4 | - | - |
| Total pe municipii | 28,6 | 0,4 | 33,3 | 0,3 | 26,1 | 0,4 | 33,3 | 0,4 | 36,4 | 0,3 |
| Total pe republică | 23,5 | 0,5 | 18,9 | 0,4 | 24,1 | 0,5 | 24,4 | 0,6 | 19,7 | 0,3 |

Nivelul înalt al prevalenței și incidenței cauzate de traume și otrăviri, în general, cât și de traumatisme rutiere, în particular, conduce la un nivel înalt de dizabilități primare. Nivelul ratei dizabilității primare după principalele cauze de traumă în Republica Moldova prezintă o dinamică relativ constantă (6,6% în 2007 și 6,0% în 2013) și ocupă unul dintre primele locuri în anul 2013, cedând doar dizabilităților cauzate de bolile aparatului circulator (21,2%), de tumorile maligne (19,21%), de bolile aparatului osteomuscular (10,3%) și de maladiile sistemului nervos (8,4%).

Concluzii

1. Lipsa siguranței la trafic este principala cauză de deces în rândul tinerilor de 15-19 ani și a doua cauză de deces în rândul copiilor de 5-14 ani în lume.

2. Mai mult de 95% din totalul deceselor provocate de traume în rândul copiilor din întreaga lume au loc în țările cu venituri mici sau mijlocii.

3. În municipiul Chișinău, rata mortalității cauzate de traumatismul rutier la copii, din totalul traumelor și otrăvirilor la același contingent, constituie 50%, fiind de 2,5 ori mai mare decât același indicator total pe țară, de 1,4 ori mai mare decât media pe municipii în anul 2013 și de 1,3 ori mai mare decât indicatorul pe municipiul Chișinău în 2009.

Bibliografie

1. *Raportul mondial despre profilaxia traumatismelor la copii*. <http://www.euro.who.int/ru/health-topics/Life-stages/child-and-adolescent-health/publications/2008/european-report-on-child-injury-prevention> (accesat 14.06.14).
2. *Raport cu privire la starea de sănătate în Europa în 2012*. Curs special. file:///C:/Users/user/Downloads/The-European-health-report-2012.-Charting-the-way-to-well-being-Rus.pdf (accesat 14.06.14).
3. Mihail Palanciuc, Veaceslav Cemîrtan, Oleg Bordian. *Mortalitatea populației cauzată de traumatismul rutier în Republica Moldova*. În: Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină, nr. 1, 2013, p. 4-9.